

Appetizer – problemer ved integrationen i EU

"[...] det stigende antal folkeafstemninger [er] også et udtryk for et ønske om mere demokrati i EU, og om at involvere vælgerne mere i det europæiske samarbejde [...] Bruxelles er langt væk, ikke bare geografisk, men mentalt og institutionelt," skriver Tøger Seidenfaden i Politiken 2005. Med Frankrigs nej til EU-traktaten som afsæt, beskriver Seidenfaden problemerne forbundet med overstatslige integration af nationalstaterne i EU-fællesskabet. Hvor EU oprindeligt primært var et økonomisk samarbejde med Kul- og Stålunionen, er EU nu et politisk samarbejde nationalstater imellem (og dette antal af medlemslande stiger stadig – integration i *bredden*); et samarbejde der udvikler sig til at blive mere og mere forpligtende og tæt (integration i *dybden*).

Breddeintegration forstås altså som en udvidelse geografisk; således var EU udvidelsen i 2004 og 2007 udtryk for en breddeintegration i EU. Ligeledes er breddeintegration også et udtryk for EU's funktionelle kapacitet, eller med andre ord, hvor mange områder EU kan råde over. Den funktionelle kapacitet går desuden hånd i hånd med den funktionelle integration, som man traditionelt kalder *dybdeintegration*. Hvis danskerne f.eks. afskaffede et af de fire forbehold, er det ikke kun et udtryk for, at EU får flere områder at bestemme over, men også at der afgives suverænitet til EU; dybdeintegration. Grænsen mellem de to integrationsformer er derfor en smule diffus. Når vi taler om Klima er sagen den samme, EU får råderum overfor endnu udfordring derfor bredde og dybde integration.

Det er altså ikke kun omfattende økonomisk politik, men også *andre* politiske områder, der oprindeligt var de enkelte nationalstaters egen sag, EU fortløbende må arbejde indenfor. Denne form for integration har dog vist sig at have sine barrierer, da en sådan udvikling kræver at landene hver især afgiver suverænitet. Nationalstaten som magtinstitution i de enkelte lande vil ved den fuldbyrdede integration være svækket. Og EU's vision er, at fungere som fællesnævner for internationalt og økonomisk europæisk samarbejde. Med andre ord, hvis EU skal være *effektivt*, kan nationalstaterne ikke selv bestemme. Vi har flere teorier, der foreslår hvordan sådan en integrationen styrkes. Overordnet er tre af dem nævneværdige. Føderalisme-teorien foreslår at al suveræniteten hos den enkelte nationalstat må opgives til fordel for en overstatslig institution; dvs. EU. Med andre ord skabelsen af en ny forbundsstat, hvilket til gengæld, kunne man håbe, ville give borgeren mere mulighed for at øve politisk indflydelse, og at demokratiet derfor ville styrkes. Grundlæggende måtte magtfordelingen mellem de politiske organer altså justeres sådan at

den nu mere "samlede" befolkning fik mere indflydelse. På den anden side har funktionalismeteorien opfattelsen, at medlemslandene, ved at *arbejde for fælles politiske mål*, naturligt ville skabe et behov for mere integration, dvs. borgerne i de enkelte lande ville få lettere ved at identificere sig med hinanden. Den europæiske offentlighed må altså styrkes ved forskellige tiltag; f.eks. ved fælles standarder for uddannelse eller standardisering af teknik eller produktionsmetoder.

Hvad der er den dominerende strategi for styrkelse af integrationen i dag, er neofunktionalismen, der fungerer ved en slags spill-over-effekt mellem funktionalismen og føderalismen, hvor funktionalismens principper skinner klarest igennem. Neofunktionalismen foreslår, at hvis integrationen indenfor et afgrænset område vil komme til at fungere, vil der være en tendens til at afsmitte til andre områder. F.eks. vil en fælles landbrugspolitik vil føre til fælles transportpolitik som igen vil kunne føre til et nyt forhold.

Ser vi på USA som forbilledet for EU mht. fuldbyrdelsen af integrationen i EU, finder vi dog, at der er relativt stor forskel indbyrdes mellem EU-medlemslandene. F.eks. er den økonomiske 'sundhed' blandt medlemslande forskellig; vi ser det f.eks. på forskellen i antallet af arbejdsløse. Derudover er forskellig styreform, grundlæggende kulturelle normer og selvfølgelig forskelligt sprog nationale *særtræk*, der gør identifikationsprocessen mellem de enkelte nationale befolkninger sværere. Der er i øjeblikket ikke nogen *fælles europæiske identitet* – vi føler os som danskere, ikke europæere. Herunder finder vi derfor også at de europæiske befolkninger tilsammen *ikke* danner en fælles offentlighed; der findes ikke fælles europæiske medier, hvor fælles problemer og en aktiv debat om fælles *europæiske* spørgsmål tages op; her er forskelligt sprog også endnu en barriere. Dette, sammen med en indviklet beslutningsproces i EU-organerne, en proces, der kun indirekte, vedrører borgerne i de forskellige lande, er med til at skabe en uigennemsigthed i EU som politisk institution. Dette er, hvad Seidenfaden kalder, EU's grundlæggende problem; et demokratisk underskud. Og demokrati er kendetegnet ved, at det er knyttet til en *fælles, national* offentlighed, men i dag ser vi ikke nogen fælles europæisk offentlighed; EU er nemlig først og fremmest en sammenslutning af *stater* og ikke kun befolkninger. Den politiske magt i EU-institution domineres nemlig i dag hovedsageligt af Ministerrådet med den lovgivende magt, der diskuterer lovforslag fra Kommissionen (hvis kommissærer er udnævnt af regeringslederne). Først efter Maastricht har parlamentet fået tildelt mere magt; den eneste institution, hvor

medlemmerne er udnævnt direkte (på demokratisk vis) af befolkningerne. Selve beslutningsprocessen ligger altså langt udenfor befolkningens rækkevidde og domineres desuden også af en anden opak aktør som lobbyist-virksomhed, der til sammen, for den enkelte, slører sammenhængen i den politiske magtfordeling. Dette er sandsynligvis med til at skabe en kritiske holdning til EU, en kritisk holdning, der f.eks. sås ved franskmændenes nej til forfatningen.